

Opintomatka Hollantiin Green Care -teemalla

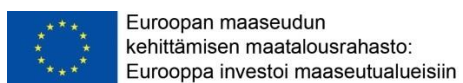
Matkaraportti 23.-26.4.2018

Maija Lipponen, Merja Leskinen, Riitta Turpeinen

Luonto voimaksi Kainuussa –hanke, Luke ja Kajaanin ammattikorkeakoulu

Kantri&Co. –hanke, Kainuun ammattiopisto

Kantri & Co. –hankkeen yksi valmennusteema on Green Care-toiminta maaseutuyrityksissä. Teemaan liittyen järjestettiin ulkomaan opintomatka Hollantiin, ja suunnittelua tehtiin yhteistyössä Luonnonvarakeskuksen ja Kajaanin ammattikorkeakoulun Luonto voimaksi Kainuussa –hankkeen kanssa. Vastuullisena matkanjärjestäjänä oli Forssan matkatoimisto.

23.4.2018

Kanalauma kuopsuttaa pihalla, koira tulee vastaan vieraita ja eri-ikäisiä ihmisiä touhua yhdessä askareissaan. Jokaisella vierailumallamme tilalla kävijät otetaan vastaan erittäin lämpimästi, osaksi yhteisöä. Asiakkaat osallistuvat meille tarjottavan ruoanlaittoon, tarjoiluun ja joku kertoo oman tarinansakin. Lapsi opettelee ruokapöydän vieressä lukemaan lukukoira sylissään. Care farm -toimintaa voi helposti kuvata sanalla yhteisöllisyys – sitä näillä maatiloilla on tarjolla ja sen vaikutus monen ihmisen elämään on suuri.

Opintomatka Hollantiin alkoi aurinkoisissa merkeissä vierailulla tutkija Jan Hassinkin perustamalle ”kaupunkimaatilalle” Hoeve Klein Mariendaal, jossa käy monenlaisia kohderyhmiä sekä iso joukko vapaaehtoisia. Työntekijöitä tilalla on 12 (mm. viljelijä, kokki, eläintenhoitajia, taiteilija ja ihmisten ohjaamisen ammattilaisia). Tila sijaitsee taajamassa kävelyetäisyyden päässä asuinalueista. Tila on perustettu suojelualueelle. Asiakkaita käy 20-25 päivittäin: lapsia ja nuoria kerran viikossa, ikäihmisiä 2 kertaa viikossa, mielenterveysasiakkaita 2 krt/vk ja lisäksi tilaa hyödynnetään oppimiseen liittyen.

Hoeve Klein Mariendaalissa hyödynnetään viljelyä ja eläinten hoitoa erilaisten asiakasryhmien päivätoiminnassa.

Jan kertoi että Hollannissa Care Farm -toimintaa on kehitetty jo yli 20 vuotta. Mukana on ollut alusta asti kaksi ministeriötä - terveysministeriö ja maatalousministeriö – joka on vaikuttanut suotuisasti toiminnan laajentumiseen. Kehityskulku Hollannissa on ollut oikeastaan päinvastainen kuin Suomessa: vuodesta 1998 palveluita on hankittu asiakkaille alueellisesti henkilökohtaisen budjetoinnin turvin, mikä on mahdollistanut laajamittaisen toiminnan hyvin monenlaisille kohderyhmille. Vuonna 2015 palvelutuotanto on siirtynyt "sotealueilta" kunnille, mikä on mutkistanut hoivamaatilojen sopimuksia ja niukentanut asiakasmääriä. Siitä huolimatta care farm -tiloja on maassa yli 1400 ja yhden maakunnan alueella lähes 200. Asiakkaita tuntui kaikille riittävän,

toki rinnalle on lähes kaikilla tiloilla keksitty muuta tuotantoa tai palveluja (pitopalvelu, ravintolat, suoramyynti jne).

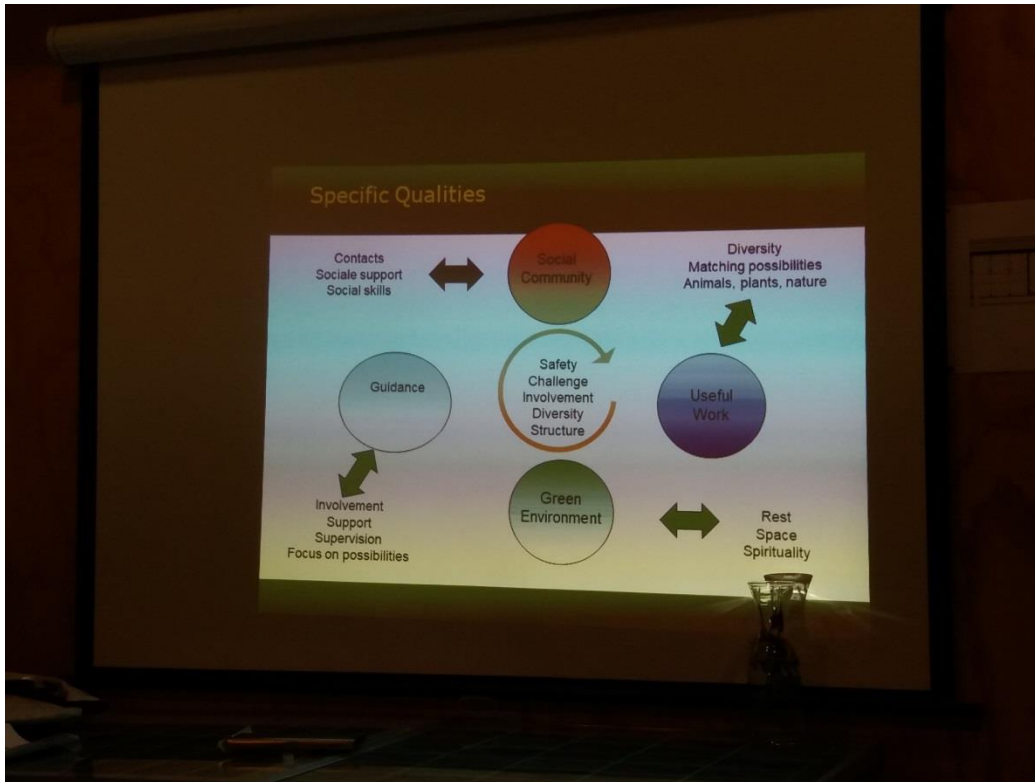
Asiakasmäärät tilojen päivätoiminnassa siis ovat edelleen suuret, esimerkiksi ikäihmisiä käy paljon. Osaltaan tämän mahdollistaa pakolliset terveysturvavakuutukset, joilla valtio maksaa ikäihmisten osallistumisen toimintaan. Lasten ja nuorten kohdalla maksaja on useimmiten kunta tai kaupunki.

Puupölkyissä kasvatetaan herkkusieniä, joita hyödynnetään kasvisten lisäksi tilan ravintolassa. Myös ravintola pyörii usealla tilalla päivä- tai työtoiminnassa olevien asiakkaiden ja vapaaehtoisten voimin.

Maatilojen saavutettavuus on erinomainen: Hollanissa on suuria kaupunkeja ja maaseutu on niitä lähellä. Tilat ovat helposti saavutettavia julkisilla - jopa kävellen. Asiakkaat tulevat usein myös taksilla. Care farmit ovat vahvasti verkostoituneet alueellisesti ja valtakunnallisesti, ja nämä yhdistykset ajavat toiminnan etuja sekä tekevät markkinointia kuntiin ja maakuntiin.

Valtakunnallinen yhdistys myöntää (ulkopuolinen auditointi) laatusertifikaatin joka maksaa noin 800 euroa vuodessa.

Tutkija Jan Hassink esitteli, mistä Care farm –toiminnan vaikutukset syntyvät.

Jatkoimme lounaan jälkeen Wageningen yliopiston entisille tiluksille, jossa nykyään toimii kehitysvammaisten ja mielenterveyskuntoutujien toimintakeskus Care Farm de Hoge Born. Tilalla on iso kanala munantuotantoon, monenlaisten kasvien viljelyä ja hedelmäpuita. Tilalta on annettu viereisen yliopiston opiskelijoiden käyttöön oma palsta, jossa he voivat kokeilla ja toteuttaa ideoitaan. Tilan asiakkaat käyvät päivätoiminnassa ja osa heistä myös terapiassa, jota tarjotaan paikan päällä. Lisäksi tilalla on hätämajoitusta sitä tarvitseville sekä tuettua asumista mielenterveyskuntoutujille. Tilan puodista paikalliset käyvät ostamassa lihaa, munia, kasviksia ja hunajaa.

Tilalta löytyy myymälä, majoitustiloja, terapiatiloja, kanala, kasvihuone, peltoa, puutarha, verstaas ja muita tiloja.

Sateella asiakkaat työskentelevät kasvihuoneessa.

24.4.2018

Päivän ensimmäinen vierailu on hevostilalle. De Paardenmaatin tilalla toimii kaksi yritystä: ratsastus- ja hevostaitokoulu sekä Care farm –yritys, jonka asiakkaina on mm. autistisia lapsia, koulupudokkaita, kehitysvammaisia ja mielenterveyskuntoutujia. Tilalla on noin 30 hevosta. Ne ovat lähes koko ajan ulkotarhassa, missä on tehty kapeita kulkureittejä 3 km mittaiseksi radaksi. Pääsimme asiakkaiden mukana viemään reittien varrelle heinää hevosille. Tilalla käy care farm asiakkaita päivittäin, noin 10 henkilöä päivässä. Viikonloppuisin on lasten ryhmiä. Osallistujamaksut vaihtelevat 25-65 e/puoli pv/asiakas tuentasosta riippuen. Ohjaajia on kaksi kasvatus- ja hoitoalan ammattilaista, lisäksi päivittäin on apuna opiskelijoita ja vapaaehtoisia. Kaikilla tiloilla vapaaehtoistyön määrä on merkittävä eikä toiminta kuulemma onnistuisi ilman sitä. Tässä on myös suuri kulttuuriero Suomeen verrattuna! Kyselimme vapaaehtoisilta, mikä saa heidät tulemaan. Vastaus oli, että he saavat touhuta maatioilla mielekkäitä asioita ja tuntea itsensä tärkeiksi. Vapaaehtoiset usein ovat eläkeläisiä, työttömiä, työuraansa uudelleen pohtivia tai opiskelijoita.

Hevostilan asiakastilasta löytyy suuri pöytä, pieni keittiö sekä vähän majoitustilaa. Hevosille viedään heinät pihattoon (paddock paradise) kerran päivässä ponivoimalla. Asiakkaat ovat tässä mukana ja mekin pääsimme kokeilemaan.

De Paardenmaatn tilalla on käytetty mielikuvitusta, värikkäitä kukkia sekä maalauksia ympäristön koristamiseen.

Toisena päivän kohteena vierailimme Zorgboerderij Hoog-Broek care farmilla, jossa asiakkaina käy ikäihmisiä, koulupudokkaita, kuntoutujia. Tila on luomutila, jonka omistajapari työskentelee maisema-arkkitehtuurin parissa. Työntekijöitä on lisäksi neljä soveltuvan alan ammattilaista. Päivätoiminnassa hyödynnetään ruoan valmistusta tilan omista aineksista. Puitteet ovat viimeisen päälle, asiakastiloissa oli kolme keittiötä, joista yksi toimi myös ravintolana ulkopuolisille. Päivätoiminnan asiakkaat vastaavat ravintolatoiminnasta ja pitopalvelusta. Läheinen retkeilyreitti tuo myös asiakkaita. Tilalla on asiakaskäytössä vuohia, lehmä, sikoja, poneja ja kanoja. Kaikilla tiloilla eläintilat ja -aitaukset ovat todella siistejä. Kulkureitit ja sisätilat ovat esteettömiä. Erilaiset asiakkaat tekevät luontevasti töitä ja viihtyvät yhdessä, jaloissa pyörii koira ja kanoja. Ohjaamista kuvaa lämminhenkisyys ja ihmisen kohtaaminen.

Hoog-Broekissa oli vuohia, lehmä, poneja ja sikoja sekä hedelmäpuutarha ja kasvimaata. Tilalla toimii ravintola upeassa lasikattoisessa rakennuksessa. Ravintolan toiminnasta vastaavat päivätoiminnan asiakkaat.

Kolmas kohde oli Boerderij 't Paradijs. Luomutila on pariskunnan omistama ja heillä on 20 palkattua työntekijää, joista 13 kokopäiväisiä. Lisäksi apuna on 60 vapaaehtoista. Vapaaehtoiset ovat usein eläkeläisiä tai työttömäksi jääneitä tai heitä, jotka miettivät alanvaihtoa. Tilalla järjestetään myöskin

päivätoimintaa monille kohderyhmille (mielenterveysasiakkaat, muistisairaat, aivovammasta toipuvat, burn outista toipuvat, kehitysvammaiset, ihmiskaupan uhrin, koulupudokkaat jne) ja viikonloppuisin on tukiperhelapsia. Asiakkaita tilalla käy tuhansia vuodessa.

Tilan tuotoista puolet tulee sikojen, kanojen ja lehmien kasvatuksesta lihaksi, monenlaisten kasvien myynnistä tilamyymälässä sekä pitopalvelusta ja toinen puoli care farm -toiminnasta. Hollannin care farm -tiloilla maatalouden ja hoivapalvelujen osuus liikevaihdosta vaihtelee tilan kiinnostuksen mukaan. Osalla hoiva on vain 5% tuotosta ja tarkoittaa työtoimintatyyppistä palvelua. Osalla tiloista, varsinkin pienistä, hoivan osuus voi olla 95% ja käsittää monenlaisia palveluja hyvin monille kohderyhmille.

Myös tällä tilalla toimii ravintola. Puitteet ovat upeat ja tarkoituksenmukaiset.

Hollannissa valtio ja kunnat rahoittavat care farm-toimintaa. Esimerkiksi lasten ja nuorten palvelut maksetaan kunnan budjetista, ikäihmisten palvelut maksaa valtio pakollisten sairausvakuutusten turvin. Tilat ovat kukin erikoistuneet omaan juttuunsa ja asiakkaita tuntuu riittävän kaikille.

Useat toimijat korostivat, ettei koulutus- ja muut palvelukriteerit saa olla liian tiukat, jotta toiminnan toteuttaminen ei kaadu siihen. Myös tutkija Hassink kertoi, että usein vaikuttavin tekijä maatilahoivassa on tilallisen taito kohdata asiakas ihmisenä - ei diagnoosin kautta. Toki palvelut on tuotettava ammatillisesti, mutta ohjaajan aito läsnäolo ja maatalaan liittyvä tietotaito ovat tärkeitä tekijöitä, jotka luovat turvallisuudentunteen osallistujalle. Tämä kohtaamisen taito näkyi kaikilla vierailuilla: ilmapiiri oli erittäin avoin ja mukaan ottava. Myös useissa hoivamaatilatoimintaa koskevissa väitöstutkimuksissa tilallisen rooli oli tärkein asiakkaan hyvinvointia edistävä tekijä luontoympäristön ja ryhmän tuen ohella.

Raportin kuvat: Maija Lipponen